

Kammarrätten i Göteborg
Box 1531
401 50 Göteborg

Till:
Högsta förvaltningsdomstolen

HÖGSTA FÖRVALTNINGS-
DOMSTOLEN
Bered Enhet 1

INKOM: 2022-07-01
MÅLNR: 4247-22
AKTBIL: 1

Överklagande

Klagande

Försäkringskassan

Motpart

Thi Bích Loan Nguyễn, 19810925-6084

Avgörande som överklagas

Kammarrätten i Göteborgs dom den 10 maj 2022 i mål nr 1746-22

Saken

Ändring av beslut om aktivitetsstöd.

Försäkringskassan begär att Högsta förvaltningsdomstolen meddelar prövningstillstånd i målet, eftersom det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt.

Yrkande

Försäkringskassan yrkar att Högsta förvaltningsdomstolen upphäver underrätternas avgöranden och visar målet åter till förvaltningsrätten för fortsatt handläggning.

Vad ska Högsta förvaltningsdomstolen pröva?

Frågan i målet är vid vilken tidpunkt aktivitetsstöd kan anses ha förfallit till betalning enligt bestämmelsen i 113 kap. 5 § socialförsäkringsbalken (SFB).

Varför ska Högsta förvaltningsdomstolen meddela prövningstillstånd?

Frågan har stor betydelse för Försäkringskassans tillämpning när det gäller dagersättningar i form av aktivitetsstöd, utvecklingsersättning och etableringsersättning enligt förordningen (2017:819) om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser (FEA). Dessa förmåner ska som huvudregel beräknas och betalas ut av Försäkringskassan månadsvis i efterskott (se 10 kap. 9 § första stycket FEA).

Försäkringskassan anser att det inte är klarlagt genom praxis när dagersättningar enligt FEA förfaller till betalning. De kammarrättsavgöranden som kommit nyligen ger sammantaget uttryck för osäkerhet i vad som ska anses gälla, bl.a. då motiveringarna inte är samstämmiga. Försäkringskassan anser att det finns utrymme för att göra en annan bedömning och tolkning än vad kammarrätterna har gjort. Myndigheten anser att de uttalanden som görs om när förmåner förfaller till betalning i rättsfallet RÅ 2004 ref. 47 är tillämpliga endast på beslut om rätt till förmåner som gäller omedelbart. I avgörandet hänvisas bl.a. till att beslut om sjukpenning enligt tillämplig lag gäller omedelbart. Beslut om dagersättningar enligt FEA gäller dock inte omedelbart enligt Försäkringskassans uppfattning. Vidare anser Försäkringskassan att det inte går att dra

några säkra slutsatser gällande den nu aktuella rättsfrågan utifrån de förarbetsuttalanden som kammarrätterna har hänvisat till i sina avgöranden. Rättsläget får därmed anses vara oklart och det behövs ledning för rättstillämpningen.

Motivering i sak

Rättslig reglering m.m.

Enligt 11 kap. 1 § FEA ska bestämmelserna i 113 kap. 3-17, 19, 20 och 21 §§ socialförsäkringsbalken om ändring, omprövning och överklagande tillämpas på Försäkringskassans beslut enligt förordningen.

Enligt 113 kap. 3 § första stycket SFB ska Försäkringskassan ändra ett beslut som har fattats av myndigheten och som inte har prövats av domstol, om beslutet

1. på grund av skrivfel, räknefel eller annat sådant förbiseende innehåller uppenbar oriktighet,
2. har blivit oriktigt på grund av att det har fattats på uppenbart felaktigt eller ofullständigt underlag, eller
3. har blivit oriktigt på grund av uppenbart felaktig rättstillämpning eller annan liknande orsak.

Ett beslut får enligt 113 kap. 5 § SFB inte ändras till den försäkrades nackdel med stöd av 3 § när det gäller en förmån som har förfallit till betalning, och inte heller i annat fall om det finns synnerliga skäl mot det.

I förarbetena anförs att en ersättning förfaller till betalning när den blir tillgänglig för lyftning. I fråga om sjukpenning och föräldrapenning räknas tiden från den dag förmånen avser. Såvitt gäller folkpension och tilläggspension är förfallodagen den dag då pensionen enligt pensionsutbetalningskungörelsen tidigast kan lyftas, dvs. i allmänhet den 15 i varje månad (prop. 1977/78:20 s. 96).

Enligt huvudregeln i 35 § första stycket förvaltningslagen (2017:900) får ett beslut som får överklagas inom en viss tid verkställas när överklagandetiden har gått ut, om beslutet inte har överklagats.

I förarbetena till bestämmelsen förtydligas att gynnande beslut som inte går någon – varken en part eller någon annan intressent som har rätt att överklaga – emot bör kunna verkställas omedelbart (prop. 2016/17:180 s. 210 och 217 f.).

Kammarrätten i Göteborg har nyligen tagit ställning till den nu aktuella rättsfrågan i avgöranden som meddelades den 10 juni 2022 i mål nr 2240-22 och 2619-22 gällande aktivitetsstöd. Kammarrätten hänvisar i skälen till de aktuella domarna till avgörandet RÅ 2004 ref.47 och anför att det framgår av senare kammarrättsavgöranden att det aktuella avgörandet ger uttryck för en princip om att förmåner som utgör dagersättningar, till exempel aktivitetsstöd, förfaller till betalning den dag beslut fattas om ersättning som gäller för tid före beslutet. Vidare anför kammarrätten att domstolen anser att detta gäller oavsett om beslutet om förmånen gäller omedelbart eller inte.

Kammarrätten i Jönköping anför i dom den 21 juni 2022 i mål nr 978-22 om aktivitetsstöd att det inte är helt klart att samtliga förmåner som utgör dagersättningar förfaller till betalning den dag beslut om ersättning fattas i de fall ersättningen avser en tidpunkt som föregår beslutet. Vidare anför kammarrätten i domskälen att domstolen mot bakgrund av uttalanden i förarbetena till 35 § förvaltningslagen (2017:900) gör bedömningen att gynnande beslut om aktivitetsstöd är omedelbart gällande och verkställbara samt att aktivitetsstödet i det aktuella målet därmed förföll till betalning vid den tidpunkt då beslutet om rätt till förmånen meddelades.

I den dom som nu överklagas anger kammarrätten att domstolen anser att uttalanden i förarbetena till bestämmelsen i 35 § förvaltningslagen ger stöd för att även när det gäller förmånen aktivitetsstöd ska den anses ha förfallit till betalning när beslutet om att bevilja ersättningen meddelas.

Motivering i rättsfrågan

I den överklagade domen har kammarrätten påpekat att avgörandet RÅ 2004 ref. 47 gällt sjukpenning samt att det i avgörandet även hänvisats till att beslut om sjukpenning enligt tillämplig lag gäller omedelbart. Vidare har kammarrätten konstaterat att beslut om sjukpenning gäller omedelbart enligt 112 kap. 5 § SFB, men att det i FEA saknas särskild reglering om att ett beslut om aktivitetsstöd gäller omedelbart. Kammarrätten har även uttryckt att i avsaknad av speciallagstiftning gäller förvaltningslagen för handläggning av ärenden hos förvaltningsmyndigheterna. Kammarrätten har därefter redogjort för uttalanden i förarbetena till 35 § förvaltningslagen genom vilka det förtydligas att gynnande beslut som inte går någon, varken en part eller någon annan intressent som har rätt att överklaga, emot bör kunna verkställas omedelbart. Slutligen har kammarrätten bedömt att förarbetsuttalandena ger stöd för att även när det gäller förmånen aktivitetsstöd ska den anses ha förfallit till betalning när beslutet om att bevilja ersättningen meddelas.

Försäkringskassan vill inledningsvis påpeka att om man gör en sådan tolkning som kammarrätten förespråkar innebär det att Försäkringskassan är skyldig att betala ut ersättning även för dagar där det är mycket sannolikt att rätt till ersättning saknas. Denna ersättning kan då sedan behöva kvittas mot senare ersättningar eller återkrävas enligt 8 kap. FEA. Förutom att en sådana hantering är ineffektiv och resurskrävande framstår den förmodligen också som svårförståelig för de försäkrade som utsätts för de olägenheter som kvittning och återkrav innebär. Mot denna bakgrund och med hänsyn till de skäl som redogörs för nedan menar Försäkringskassan att det finns anledning att göra en annan bedömning.

I RÅ 2004 ref. 47 konstaterade HFD att Försäkringskassans beslut, enligt då gällande 20 kap. 13 § fjärde stycket lagen om allmän försäkring, i princip gäller omedelbart (motsvarande bestämmelse finns idag i 112 kap. 5 § SFB). HFD fortsatte med att konstatera att om en beviljad förmån avser förfluten tid, och redan då skulle ha varit tillgänglig för lyftning, förfaller ersättningen till betalning när beslutet meddelas. Den i målet aktuella förmånen (sjukpenning) förföll alltså till betalning när Försäkringskassan meddelade beslutet.

Av RÅ 2004 ref. 47 kan man alltså dra slutsatsen att en förmån förfaller till betalning när beslutet meddelas, så länge beslutet om ersättning gäller *omedelbart*. Frågan är då om Försäkringskassans beslut att bevilja aktivitetsstöd gäller omedelbart.

Som nämnts ovan finns regeln om att beslut gäller omedelbart i 112 kap. 5 § SFB. I FEA finns dock ingen hänvisning till att 112 kap. 5 § SFB ska gälla för beslut som fattas enligt förordningen. Någon särskild bestämmelse om att beslut om ersättning enligt förordningen ska gälla omedelbart finns inte heller i FEA (en sådan bestämmelse finns enbart gällande beslut om varning och avstängning, se 6 kap. 14 § andra stycket FEA).

När det inte finns någon särskild reglering av när ett beslut blir gällande, tillämpas huvudregeln i 35 § FL. Den huvudregeln blir tillämplig i det här fallet. Frågan är då vad den bestämmelsen innebär.

I förarbetena till förvaltningslagen framhålls följande (prop. 2016/17:180 s. 212). Att ett beslut är verkställbart innebär i snäv bemärkelse att en myndighet får vidta åtgärder för att genomföra beslutet, närmare bestämt för att åstadkomma det faktiska resultat som avses med beslutet. Allmänt anses emellertid att man med verkställbarhet i detta

Rättsavdelningen, Område Prejudikatbildning
Gustaf Milton, 010-111 98 64

Datum
2022-06-30

Personnummer
19810925-6084

avseende bör kunna jämställa situationer då ett beslut blir gällande på ett sådant sätt att den enskilde därigenom blir skyldig att rätta sig efter den handlingsnorm som beslutet anvisar eller ges en möjlighet att ta i anspråk en frihet att handla på visst sätt, t.ex. utnyttja ett tillstånd att påbörja en åtgärd eller bedriva en verksamhet.

I samma förarbeten anges vidare att ett beslut som inte går någon emot bör kunna verkställas omedelbart (prop. 2016/17:180 s. 218). Det bör innebära att myndigheten får vidta åtgärder för att genomföra beslutet omedelbart. Förarbetena måste dock tolkas som att beslutet blir gällande när effekten av beslutet inträder, dvs. när den enskilde blir skyldig att rätta sig efter det eller ges en möjlighet att påbörja en åtgärd eller bedriva en verksamhet (jfr prop. 2016/17:180 s. 212). Mot den bakgrunden bör slutsatsen dras att ett beslut om ersättning *blir gällande* först i samband med att det verkställs, dvs. när myndigheten vidtar åtgärder för att åstadkomma det resultat som beslutet syftar till (se SOU 2010:29 s. 541). I det här fallet verkställs beslutet när utbetalning sker.

Motivering i det enskilda ärendet

Försäkringskassans beslut om ersättning har i det här fallet inte gällt omedelbart. Vid tidpunkten för ändringsbeslutet enligt 113 kap. 3 § SFB var beslutet om ersättning inte heller verkställt. Med andra ord var beslutet om ersättning ännu inte gällande. Mot den bakgrunden kan förmånen inte anses ha förfallit till betalning enligt 113 kap. 5 § SFB vid den aktuella tidpunkten. Det har alltså inte funnits några hinder att ändra beslutet om ersättning på grund av att förmånen förfallit till betalning. Försäkringskassan anser därför att underrätternas avgöranden ska upphävas. Förvaltningsrätten och kammarrätten har inte prövat om övriga förutsättningar för ändring enligt 113 kap. 3 § SFB är uppfyllda. Målet bör därför återförvisas till förvaltningsrätten för ny prövning av om det i övrigt funnits förutsättningar för ändring enligt 113 kap. 3 § SFB.

Försäkringskassan har inget ytterligare att tillägga inför Högsta förvaltningsdomstolens ställningstagande till frågan om prövningstillstånd.

Övrigt

Uppplysningsvis avser Försäkringskassan att till Högsta förvaltningsdomstolen inom kort överklaga de tre kammarrättsdomar som omnämns i denna överklagandeskrift under rubrikriken "Rättslig reglering m.m." (Kammarrätten i Göteborgs domar den 10 juni 2022 i mål nr 2240-22 och 2619-22 och Kammarrätten i Jönköpings dom den 21 juni 2022 i mål nr 978-22).

Försäkringskassan

Gustaf Milton
Rättslig expert
Rättsavdelningen, Område Prejudikatbildning